

2. lecke

Az anyagi előnyszerzés

Ahogy az előző leckében látott példák jól mutatták, az anyagi előny a sakktáblán a legtöbb esetben fontos lépést jelent a győzelem eléréséhez. Ha van egy tisztelőnyöm, az ellenfél csak ritka esetben akadályozhatja, hogy érvényesítsem azt. A későbbiekben látunk majd példát arra is, hogy az anyagi előny nem minden esetben jelenti azt, hogy a győzelem automatikusan elérhető. Most azonban az anyagi előnyszerzés különböző lehetőségeit fogjuk megvizsgálni.

Anyagi értelemben előnyhöz az alábbi módon juthatunk a játszma során.

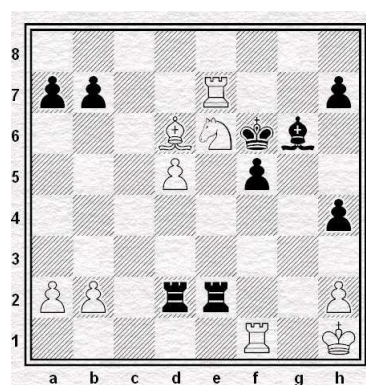
1. Baklövés az ellenfél részéről
2. Számolási hiba
3. Taktikai motívum
4. Gyalogátváltás

1.) A **baklövések**, másnéven elnézések, nem csak a gyenge játékosoknál fordulnak elő, durva hibát vétenek a nagymesterek, sőt a világbajnok is. A baklövés alapvetően azt jelenti, hogy vagy ütésben felejtünk egy figurát, vagy egy védett mezőre, az ellenséges bábok valamelyikének az ütközésébe helyezzük. Ilyen durva hibát persze ritkán követnek el a legjobbak, többnyire inkább a villámpartikban, vagy jellemzően a játszma időzavaros szakaszában történik meg. A tapasztalatlan vagy gyengébb

játékosoknál viszont a felületesség, vagy akár a túlzott önbizalom (!) is lehet az ilyen bakik hátterében.

A Csigorin–Steinitz (Havanna, 1892) világbajnoki párosmérkőzés sorsdöntő 23. játszmájában, a sötéttel játszó Steinitz, (1. ábra) korábban hibát követett el a védekezésben és tiszthátrányba került. Hadállása 32. Bxb7 után aligha lenne védhető, mert 32... Bxd5? hibás válasz 33. Hf4! kettős támadás miatt. Ezzel szemben a játszma váratlan véget ért, ugyanis Csigorin egy hatalmas baklövést követett el.

1. ábra

Világos lép!

32. Fd6-b4??

Az orosz nagymester egyszerűen elfelejtkezett sötét egyetlen fenyegetéséről és védetlenül hagyta a h2 gyalogot. Balszerencséjére ez nem csak gyalogvesztést jelent.

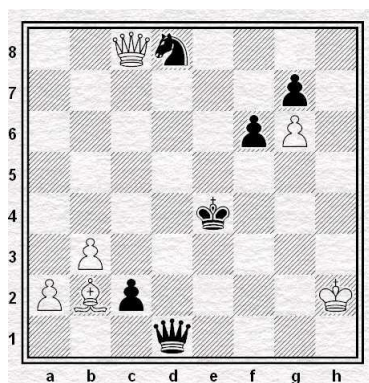
32.... Be2xh2+ és világos feladta, mert a következő lépésben 33. Kg1, Bdg2 matt következik!

Szinte magyarázhatatlan elnézés! A történethez tartozik, hogy egy nagyon hosszú párosmérkőzés hajrájában került sor a játszmára. Mindkét fél

fáradt volt és a mérkőzés rendkívül szorosan alakult, tetejében a megelőző játszmában Csigorin, egy gyalogelnézéssel már a megnyitásban hátrányba került, ami rendkívül demoralizáló lehetett. Napjaink versenyein egyre gyakrabban kerül sor rapid mérkőzésekre, sőt a nagy téttel folyó mérkőzések - a döntetlen meccs állás miatt - sokszor csak a rapid vagy villám rájátszás során dőlnek el a meccsek.

Nézzünk néhány friss példát arra, hogy milyen hibák történnek még a legnagyobbak mérkőzésein is. A 2.ábrán az Aronjan L. - Carlsen M. (2019) játszmaállását látjuk a rapid világbajnokságról.

2.ábra

Világos lép!

Ez a hadállás a játszma 58. lépését követően állt elő. A pozíció kicsit előnyösebb a másodhúzóknak. Sötét c2 gyalogja fenyegető közelségbe került az átváltozáshoz, de világos egyelőre képes akadályozni azt. Mindkét király fedezék nélkül áll, ami az örökös sakk végződést valószínűsíti. Most 59.a4! lépés kellett volna és 59... Kf4 60. Vc4+ után, az a4 gyalog előretörése kikényszeríti a döntetlent. Az időzavarban világos egy döbbenetes bakit vétett, következett;

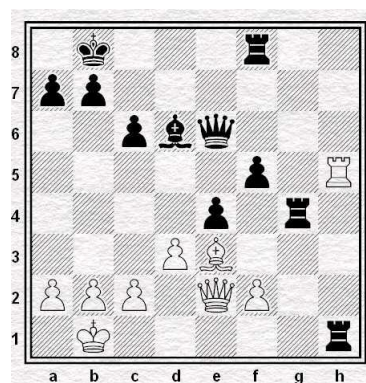
59.Vc8 - b7+ ??

A világbajnok természetesen 59... Hxb7 lépéssel folytatta és a játszma azonnal véget ért. "A free gift" mondja az angol.

3.ábra

Nakamura H. - Artemiev V.

Villám VB. 2019

Sötét lép!

Sötét valamivel jobban állna 28... f4! után, mert 29.Fc1, e3! 30. fxe3, f3! következhet egy erős szabadgyalogot létrehozva.

Következett azonban egy súlyos elnézés!

28... e4xd3??

Az automatikus visszaütésre számít és figyelmen kívül hagyja a szabályt;

"Minden sakkot vizsgálj meg!"

29. Fe3xa7! után elveszett a vezér.

2.) A **számolási hiba**, valójában olyan elnézés, amire rengeteg példa van még a legnagyobbaknál is. Amikor változatot számolunk, képzeletünkben kell megjeleníteni a lépéssorozat eseményeit, gyakran hosszú változatok során és itt még a nagyok is követnek el hibát. A leggyakoribb egy

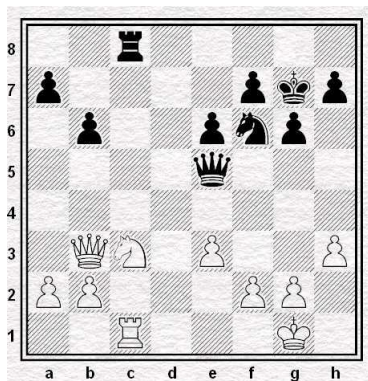
közbeiktatott lépés vagy sakk figyelmen kívül hagyása egy kényszerítő változatban, amint azt a világbajnok ellenfelénél láttuk a 2.ábrán. Egy ilyen közbeszúrás, gyakran gyökeresen változtatja meg az eseményeket.

A következő rapid játszmában, egy döntetlen pozícióban könnyelmű lépést tesz a világbajnok és ő esik áldozatul.

4.ábra

Artemiev V. – Carlsen M.

Rapid VB. 2022

Világos lép!

A partiban világos természetesen kilépett a "c" vonali kötésből és elfoglalta a nyílt vonalat.

22.Bc1-d1!

A világbajnoknak 10 perces időelőnye volt, ám itt gyorsan lépett és elnézte az ellenfél közbeiktatását.

22... Hf6-e4??

Pozícióson nézve természetes csere ajánlat, ám valamiről elfelejtkezett a bajnok.

23. f2-f4!

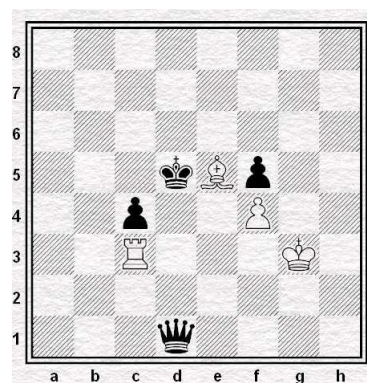
Egy kellemetlen közbeiktatott támadás! Nem megy a logikus 23... Vf5 sem, mert 24.g4 után a gyalog falanx kiszorítja a vezért a védelemből és elvesz az e4 huszár. A játszmában Carlsen 23...Bxc3 lépéssel folytatta, de az anyagi hátrányt és a játszmavesztést nem kerülhette el!

A villámversenyeken pedig több az időzavar és így több a durva hiba is. Különösen igaz ez akkor, amikor hátrányosabb állásban kell tartani az egyensúlyt. A következő példánk a női villám világbajnokságról való.

5. ábra

Gunina V. - Koneru H.

Villám VB. 2023

Világos lép!

Sötét anyagi előnye nehezen érvényesíthető, miután világos megfelelően képes blokádnál tartani a sötét c4 szabadgyalogot. A fekete király beavatkozása pedig problémás, hiszen nem tud átjutni a harmadik soron. Meg van tehát világos védelmi terve; tartani kell a harmadik sort. Csakhogy, nem mindegy hogyan!

63. Bc3-f3??

A bástya itt bajba kerül! Jobb lett volna fenntartani a bástya-futót

együttműködést egy várakozó lépéssel, pl. Kg2!

63... Vd1-g1+ és Vg1-g4 lenyeri a bástyát.

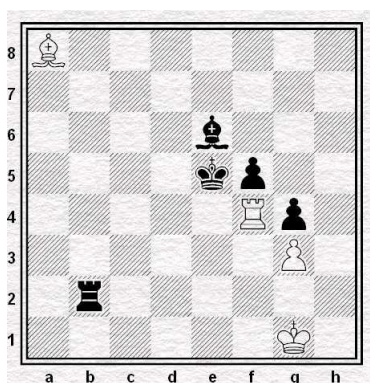
Világos feladta!

A lélektani nyomás, a tét és a fáradtság, gyakran hoznak elő váratlan megmagya-rázhatatlannak tűnő hibát. A sakk-történelem erre is sok jólismert példával rendelkezik, gondoljunk csak a világbajnoki címet eldöntő utolsó játszmára a tavalyi VB döntőn.

6.ábra

Ding – Gukesh

Szingapur, 2024

Világos lép!

A hadállásban a gyaloghátrány ellenére világos könnyen döntetlent tart pl.5 2.Fg2 lépéssel, hiszen a szabadgyalog létrehozásához sötétnek még bástyát is kell cserélnie, ami után ha a király nem mozdul a gyalog elől, akkor remi! Fontos jó tanács a végjátékokban (különösen időzavarban), ha van egy jó védőállásod azt önként ne add fel! Következett a tragikus bástyalépés, ami durva hiba!

52. Bf4 – f2?? ...

Ding órája 9.43-at mutatott és 15 másodperc gondolkodással lépte meg a bástyacserét. Amivel még nincs gond! De ...

52. ... Bb2 x f2
53. Kg1 x f2 Fe6 – d5!

Itt a baj! A futócsere kötelező és a gyalogvégjáték veszít!

54. Fa8 x d5 Ke5 x d5
55. Kf2 - e3 Kd5 – e5

Itt a kínai nagymester resignáltan feladta a játszmát, mert pl. 56.Kf2-re Kd4! átlós oppozíció után a sötét király lenyeri a g3 gyalogot. **0-1**

Született: 2006 május 29. Csennai, Nemzet: India

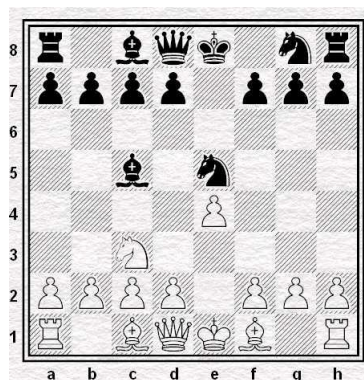
Gukesh 7 évesen kezdett sakkozni, 2019. január 15-én, 12 éves, 7 hónapos és 17 napos korában lett nagymester. 17 évesen átlépte a 2750 FIDE-élőt, majd 18 évesen minden idők legfiatalabb sakkvilágbajnoka lett.

3.) Az **alaptaktikai motívumok** két nagy rendszerre épülnek. Ezek az anyagi előnyszerzés és a

mattfenyegetés. A folytatásban az anyagi előny elérését fogjuk vizsgálni a különféle taktikai motívumokon keresztül, egy-egy példában.

3. Hb1-c3 Ff8-c5?
4. Hf3xe5! Hc6xe5

6.ábra

5. d2-d4!

Világos a 4.lépésben az ún. áldozattal folytatta és most a gyalogvilla segítségével nyeri vissza az áldozott gyalogot, ezzel centrumfölényt szerezve.

HUSZÁRVILLA

A huszár veszélyes támadóbáb, sok váratlan taktikai csapás főszereplője. A **huszárvilla** ereje abban rejlik, hogy miközben megtámadja az ellenséges bábokat, azok nem képesek visszatámadni rá, "fedezékből" képes tehát támadni - akár egy sarokpuska.

1. e2 - e4 e7 - e5
2. Hg1 - f3 Hb8 - c6
3. Ff1 - c4 Hg8 - f6
4. d2 - d4 e5 x d4
5. Hf3 - g5 Ff8 - b4+
6. Ff1 - d2 Fb4 x d2+
7. Hb1 x d2 d7 - d6??

ALAPTAKTIKAI MOTIVUMOK

1. Az **egylépéses** motívumok

- Villa
- Nyárs
- Tisztfogás

2. **Több lépéses** motívumok

- Kötés
- Felfedés
- Elterelés
- Túlterhelés
- Zavaró akciók
- Csapda
- Felfedett támadás
- Kettős fenyegetés

Ebben a fejezetben az egylépéses motívumokkal ismerkedünk.

GYALOGVILLA

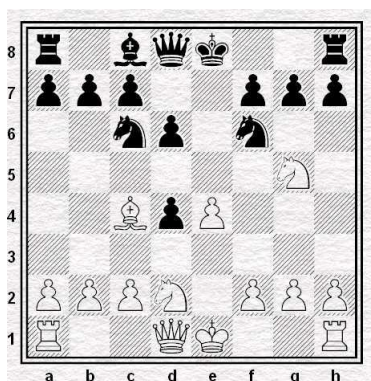
A **villa** egyszerű, de hatásos taktikai motívum. Két fajtája a gyalog- és a huszárvilla.

A **gyalogvilla** kellemetlen taktika, mert miután a legkisebb értékű figura a tisztek számára olyan - akár a darázscsípés. Nézzük egy példán át!

1. e2-e4 e7-e5
2. Hg1-f3 Hb8-c6

7. ábra

John Head - Richard Bladek
1996

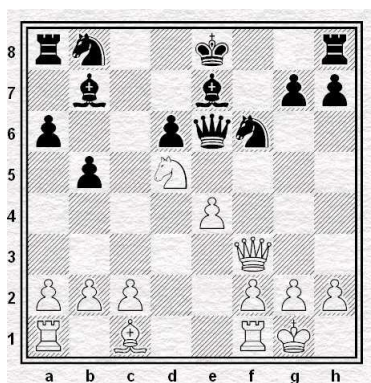

8. Hg5 x f7!

A vezér és bástya egyidejű
támadásával.

A **huszárvilla** még látványosabb, ha több figurát is támad, mint az alábbi hadállásban. Ezt tréfásan családi sakknak is nevezik.

8. ábra

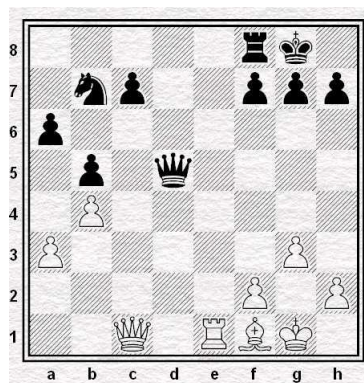
1. Hd5-c7+!

A **nyársalás** a vonalbábok taktikai fegyvere. Vezér, bástya vagy futó átlón, vonalon vagy soron történő támadását jelenti. Ebben a taktikában lényegében egy értékesebb báb megtámadásával a vele azonos vonalon, soron vagy átlón lévő báb lenyerésével fenyegetünk.

Ahogy a 9. ábrán látjuk, a vezér megtámadásával világos tisztet nyer!

NYÁRS

9. ábra

1. Ff1-g2!

TISZTFOGÁS

Az ellenfél támadó lehetőségeit, egyes figuráink megtámadásának lehetőségét, minden döntésünk során figyelembe kell venni! Különösen igaz ez a legerősebb báb, a vezér esetében.

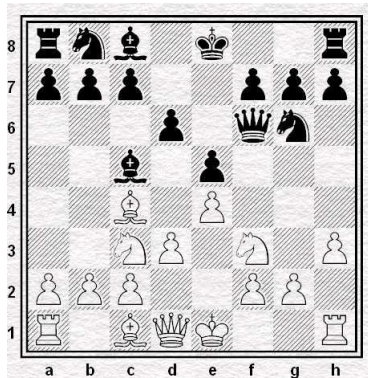
Nézzünk egy miniatűrt ebben a témában!

Koltanowski, G. - Nolan, W
San Francisco, 1960

1. e2 – e4 e7- e5
2. Hg1 - f3 Vd8 – f6
3. Hb1 - c3 Ff8 – c5
4. Ff1 - c4 d7 – d6
5. d2 - d3 Hg8 – e7
6. h2 - h3 He7 – g6??

Súlyos elnézés! A kényszerítő folytatásokat minden lépésben vizsgálni kell, nem csak a saját, de az ellenfél részéről is!

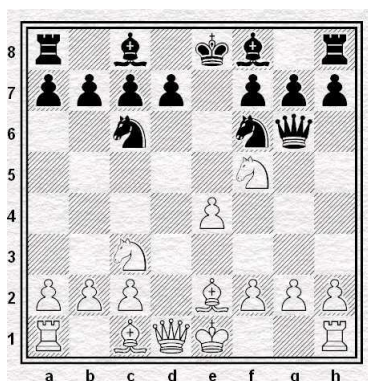
10.ábra

7. Fc1 – g5!

Nincs meg az összhang a sötét haderőben és ennek kárvallottja a vezér.

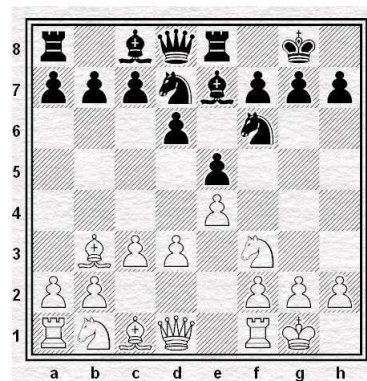
11.ábra

1.Hf5 - h4!

Sötét legutóbbi lépése (Be8) tipikus manővereket készített elő, a Fe7-f8, vagy a Hd7-f8-g6 révén. A tervnek egyetlen buktatója van, hogy egy pillanatra meggyengíti az f7 mezőt.

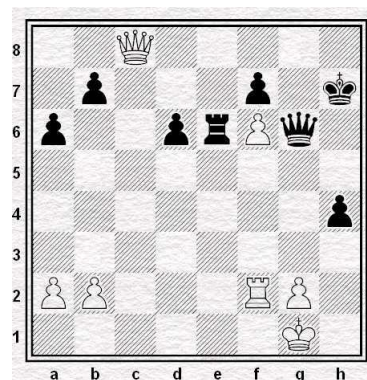
12.ábra

Hogyan folytatnád világossal?

Végezetül a **gyalogátváltás** taktikájáról egy példa. Szpaszkij, B – Larsen, B Palma de Mallorca, 1969. Sötétnek gyalogelőnye van, de világos f6 gyalogja egy veszélyes taktikai fegyver.

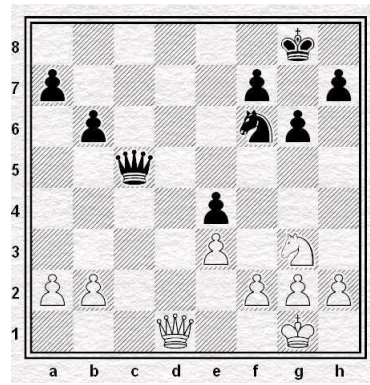
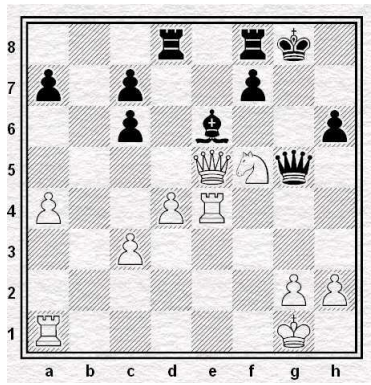
13.ábra

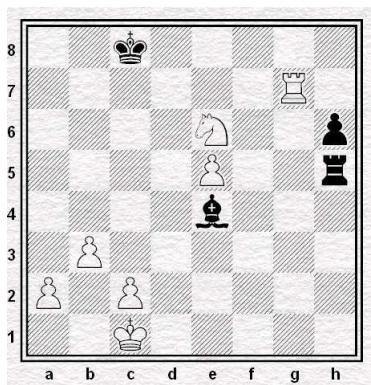
Világos lép!

TESZT-2/A

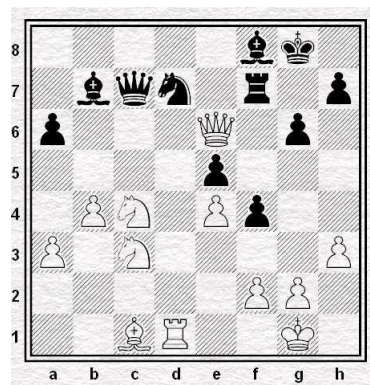
1.

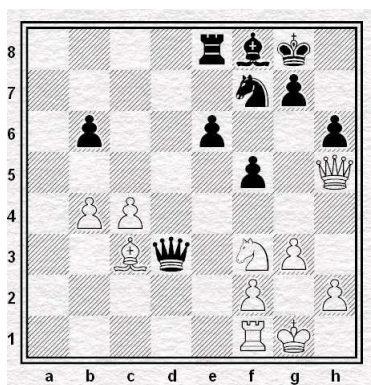
2.

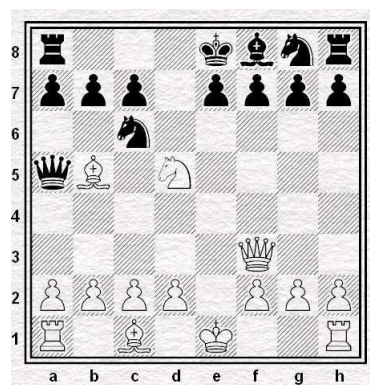
5.

3.

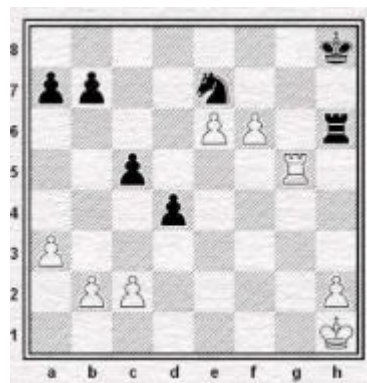
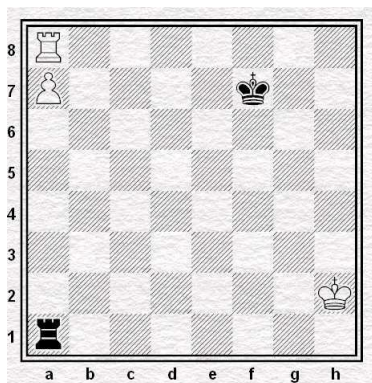
6.

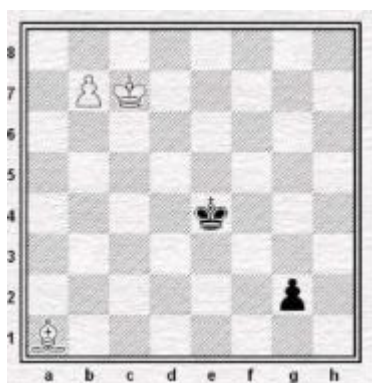
TESZT-2/B

4.

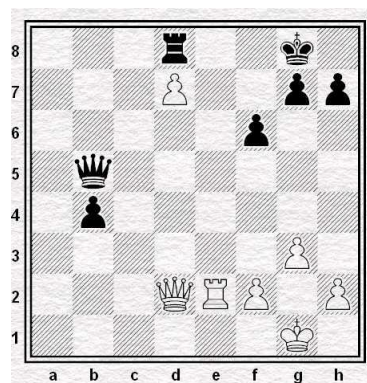
7.

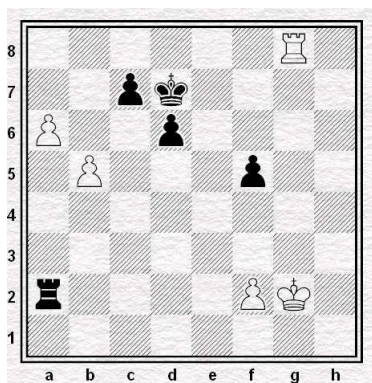
8.

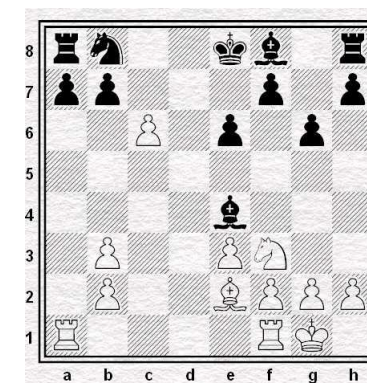
11.

9.

12.

10.